

מאת ורד לי

באזור התחנה המרכזית הישנה בתל אביב מסתובבות מאות זונות, ששגרת חייהן נעה בין הלקוחות למזרק. שירותי הרווחה ויתרו מזמן על שיקומן, ורק מרפאה ניידת אחת מנסה לספק שירותים בסיסיים. קצת קונדומים, הרבה אמפתיה

אזור התחנה המרכזית הישנה בתל אביב. כמעט כל חנות שנסגרת הופכת תוך יום למכון ליווי

תצלום: לימור אדרי

גוגו מרחפת, לא מרגישה שכבר לילה. הרוח הממלאת את החולצה הלבנה הרפויה שלגופה, משווה לזרועותיה הדקיקות מראה של כנפיים. לרגע היא נראית כמו ציפור לבנה גדולה שמתהלכת בין בני אדם. היא נעה הלך ושוב בין מסופי התחנה המרכזית הישנה והשוממה. הצאית המיני חושפת רגליים ארוכות ושדופות - "הירואין שיק".

המבט שלה מזוגג והיא מאבדת אחיזה בהליכה, ממריאה חזרה באמצעות הסם. לאחר מכן היא נכנסת למכונת חולפת ויוצאת מתוכה מטושטשת. "גוגו, מה שלומך?" הקריאה בשמה מטלטלת אותה. היא בוהה ובוהה באשה שמולה. כשגוגו מזהה אותה, כל שפת הגוף שלה משתנה. "מיכל", היא אומרת ועל פניה חיוך קטן. "אכלת משהו?" שואלת אותה מיכל ומחבקת את גופה. גוגו בוכה. הגוף שלה חוזר לממדים אנושיים.

"בואי, תירגעי. הניידת של המרפאה חונה פה. את צריכה גומי?" גוגו מהנהנת ולוקחת קונדומים. מיכל מובילה אותה לניידת מרפאת המין של משרד הבריאות החונה ברחוב פיין, סמוך למכון ליווי. גבר אימתני גדול ממדים מגיח מדלת המכון. עיניו סוקרות את הניידת הלבנה. הוא אינו אומר דבר, רק מתבונן בצוות המרפאה הניידת פורס על המדרכה שולחן מתקפל ומניח עליו סנדוויצ'ים ושתייה.

זונות הרחוב של התחנה המרכזית הישנה - שלדיות, מתנדדות, גופן מחורר מהזרקות ומבעבע מפצעים מוגלתיים - מתקהלות אט-אט סביב הצוות. "תלכי מפה, זונה", נוהם לפתע הגבר על אחת מהן ומנסה להכותה. צוות המרפאה מחלץ אותה ממנו. "את רוצה להיבדק?" שואלת מיכל את גוגו. היא אומרת שכן ועולה לניידת, שם היא מתיישבת מול ד"ר זוהר מור. צריך לקחת דגימת דם", הוא מבקש. גוגו חושפת את זרועותיה. "אין מאיפה לקחת, השתמשת בהכל", הוא אומר.

וילונות חלונות הניידת מוגפים וגוגו מורידה את החצאית. היא מנסה למלא את המזרק ולא מצליחה. הוורידים התקשו מרוב הזרקות. "כדאי לקחת מהמפשעה", מציע לה מור. אחרי דקות ארוכות של ניסיונות כושלים מתמלא המזרק. "כל הכבוד מתוקה", מחזק אותה מור. "בפעם הקודמת אמרת שיש לי שחפת", אומרת גוגו בטון ילדותי, "יש עוד בדיקות?" מור מבצע משטח גרון. "מה, אפשר לחטוף מחלות מסקס בפה?" היא שואלת. "אם גומרים לך בפה, אל תבלעי", הוא מנחה אותה ומושיט לה קונדום וחוברת על מין בטוח. גוגו מודה לו ונפלטת החוצה.

המרחק לאיכילוב

תעשיית המין בתחנה המרכזית הישנה משגשגת. "כל חנות שנסגרת פה הופכת תוך יום למכון ליווי. זה פשוט מייאש", אומרת מיכל. ב-2002 החליט משרד הבריאות לפתוח מרפאת מין ברחוב לוינסקי באזור. מנהלת המרפאה יעל גור, עובדת סוציאלית במקצועה, הבינה מהר מאוד שהקהל לא יגיע למרפאה בכוחות עצמו ושיש צורך לנקוט בפעולה יזומה. היא החלה לסייר ברכבה הפרטי ולהתיידד עם הנשים. ב-2005, בשיתוף ד"ר תמי שוחט, רופאה מחוזית של תל אביב במשרד הבריאות, החלה להפעיל את המרפאה הניידת - רכב גדול ובו רופא, עובדת סוציאלית, מתנדבים ואשת שטח.

הפרויקט זכה באחרונה בפרס "העובד הסוציאלי היזם" (בתמיכת ליאון רקאנטי; מנכ"ל קרן סאקט"א-רש"י, אלי אלאוף; איש העסקים סטנלי צ'ייס; ומנהל מרכז טאוב לחקר המדיניות החברתית בישראל, פרופ' יעקב קופ), שהוענק באוניברסיטת תל אביב לחמישה פרויקטים חברתיים נוספים.

"הניידת יוצאת לשטח פעמיים בשבוע", מעידה יפעת בן דוד, ממלאת מקום מנהלת המרפאה המחליפה את גור ששוהה בווייטנאם. "פעם בשבוע אנחנו פועלים באזור התחנה המרכזית הישנה ופעם בשבוע בזירות אחרות כמו תל ברוך, הבורסה ברמת גן ואזור. אנחנו נכנסים למכוני ליווי ודירות דיסקרטיות ומכירים בשם כל אחת מזונות הרחוב בתחנה המרכזית. אנחנו לא מנסים למגר את הזנות, אלא להעניק טיפול רפואי עם מגע אנושי לאוכלוסייה שהיא בסיכון גבוה להידבק במחלות מין ולהדביק אחרים."

בינואר-מארס 2007 נבדקו במרפאה הניידת 194 בני אדם (109 נשים, 85 גברים). הבדיקות העלו כי שלושה מהם נשאי HIV, שבעה נדבקו בעגבת, שלושה חולי צהבת, 60 נדבקו בהרפס ושניים לקו בכלמידיה. "זו אוכלוסייה מוזנחת מבחינה בריאותית", מציינ ד"ר מור, "הרבה מבוטחים בקופות החולים אבל נמנעים מקבלת טיפול. המרחק מהתחנה המרכזית הישנה ל'איכילוב' לא גדול, אבל יש להם מחסום נפשי. ההזנחה והשנאה העצמית שלהם מגבילה את השימוש בשירותי רפואה, ולעתים הניסיון הקודם שלהם עם רופאים לא היה מוצלח. זו אוכלוסייה שקופה שאף אחד לא רוצה לדעת על קיומה."

לדברי שרה בואנו דה-מסקיטה, עובדת סוציאלית האחראית על המרפאה הניידת, "משרד הבריאות הבין מהר מאוד שאי אפשר לנקוט רק בגישה רפואית ולצפות ששיעורי התחלואה ירדו - חייבים להתייחס גם לצרכים החברתיים. אנחנו יוצרים אתם קשר חם ושוברים את התפישה שלהם לגבי הממסד ורשויות הרווחה, שמזוהים בעולם שלהם עם אכזבה, פחד שייקחו להם את הילדים וחוסר אמון. הזונות נורא מוזנחות - אין להן בית, הן לא מתקלחות, לא מחליפות בגדים, ומסתובבות 24 שעות ברחוב מקליינט למנה, ממנה לקליינט. אז אנחנו באים עם אוכל, שתייה חמה, תחבושות, ערכות בדיקה, קונדומים, כרטיסי ביקור ועלוני מידע."

הרצפה ברח' פיין 1

מיכל ודה-מסקיטה מסתכלות בסיפוק בנבדקים - זונות, לקוחות ונרקומנים. כולם אוכלים בתאוה לצד הצוות. השתיים נכנסות לבניין ברחוב פיין 1 כדי להביא עוד אנשים. המבוא לבניין חשוך, אור חלש מעומעם מאיר את המדרגות הספוגות בשובל דם שניתז ממזרקים. כשאנחנו מגיעים לסוף המדרגות נגלה בניין בצורת ח' הפונה לחצר אחורית. כ-150 נרקומנים וזונות מתגודדים במקום. כ-60 דירות זערוריות מצויות במבנה. חלק מהדלתות פתוחות ובכל חדר כ-4-5 אנשים.

שתי דירות בעלות דלתות נעולות וחלונות מסורגים משמשות כנקודות למכירת סם. מדי פעם נפתח צוהר צר והסחר מתבצע. את החדרים שוכרות הזונות, מבהירה מיכל, תמורת 150-200 ליום: "הן מכניסות את הסוחרים לחדר ונותנות להם למכור משם. ככה הן משלמות על השכירות ודואגות לעצמן לסם". זונות מעלות לקוחות לחדרים, מספר אנשים מסתגרים בחדר עם חומר ובחורה צעירה שואלת "יש לך חומר לבן טוב?"

"זה ככה 24 שעות - בוקר, צהריים וערב באותה אינטנסיביות", מדגישה מיכל. "לפני כמה חודשים תפסו שישה גברים בחורה, דקרו אותה 16 פעמים בזרוע ואנסו אותה באכזריות באחד החדרים. זה גיהנום."

למטה פוגשות מיכל ודה-מסקיטה את סוזנה, בת 39, שמכורה לסמים 15 שנה. "מיכל, תיקחי אותי מחר בבוקר לגמילה. אני לא יכולה יותר", היא אומרת. "השתחררתי מהכלא לפני חמישה חודשים. בחג אף אחד מהמשפחה לא רצה לתת לי להיות אצלו וחזרתי לסם. יש לי דיל עם הסוחרים שאם אני מוכרת חמש מנות אני מקבלת אחת לעצמי", היא אומרת. "איפה את גרה?" אני שואלת, והיא עונה "כאן, אני שוכרת חדר. כשאנחנו מתרחקות מיכל מעירה: "היא התביישה להגיד לך שהיא איבדה את הדירה מזמן. היא ישנה על הרצפה בפנין 1."

אתם לא נגעלים ?

המרפאה מפעילה פרויקט ייחודי נוסף עם הרשות הלאומית למלחמה בסמים והמחלקה לשחפת ואיידס במשרד הבריאות, המכונה "שני נשי". בכל שני בבוקר אוסף צוות המרפאה את זונות הרחוב ומסיע אותן לדירה שבה מתקיימת קבוצת תמיכה, שם ניתנת להן ארוחה חמה, אפשרות להתקלח ובגדים נקיים. עד כה השתתפו בפרויקט כ-55 עובדות בתעשיית המין. שבע מהן נמצאות כיום בגמילה, שלוש נשאיות איידס בגמילה ואחת נקייה מסמים ואינה עוסקת בזנות כבר שנתיים.

"בקבוצה הזאת עולה לדיון האלימות שהן סופגות ברחוב מהקליינטים ומקרי אונס שהרחוב מזמן להן, "אומרת דה-מסקיטה. "בפגישה האחרונה סיפרה בת 18 שהיא ירדה למטה בלילה כדי למצוא קליינטים ולשבור קריז. באו שניים. היא שמחה, חשבה שתגמור צ'יק-צ'ק ותקנה מנה. הם לקחו אותה לחצר, אנסו אותה באכזריות והרגו אותה ממכות."

"כשאנחנו מחבקות אותן הן בוכות", מספרת מיכל, "הן שואלות בהפתעה: אתם לא נגעלים מאתנו? ואומרות ששכחו שזה קיים". הצלחת הצוות כרוכה במגע האנושי שיוצרת מיכל, אשת השטח, עם האוכלוסייה. היא החלה לעבוד בפרויקט כמתנדבת וכיום היא מופקדת על יצירת קשר עם נשים שעובדות בזנות. "בהתחלה הן היו מאוד חשדניות", היא משחזרת. "היינו מציעים להן סנדוויצ'ים והן היו אומרות? לא, אין לי כסף. הסברנו שזה בחינם והן חשדו שיש לנו אינטרס. נרקומנים וזונות חיים בעולם שאין בו חמלה וחסד, ובטח לא דברים בחינם."

הלקוחות מהודרים, חנוטים בחליפות יקרות. הם מגיעים במכוניות יוקרתיות ולרגע לא ברור מי "צד" את מי - הזונה את הלקוח או הלקוח את הזונה. "הלקוחות אלימים ותוקפנים מאוד", מעידה אלינור. "אני ברחוב מגיל 14 וזה נעשה יותר ויותר מסוכן. בגיל 10 עברתי אונס על ידי אבא. אמא לא האמינה לי ונזרקתי לרחוב. הגעתי לתל אביב והתחלתי להשתמש בסמים ולעבוד בזנות. הרבה פעמים לקוחות משלמים, ואחרי שהם גומרים הם רוצים את הכסף בחזרה, ואם את לא מחזירה הם מכים אותך."

בלעתי 60 כדורים

צוות המרפאה ממשיך במסע הלילי ונכנס למכון ליווי. "כולן מכורות למשהו", מעידה מיכל. "אף אחת מהנשים שעוסקות בזנות לא עושה את זה בלי סמים, אלכוהול או תרופות, וליום או כדורים. הן חיות כדי להשתמש ומשתמשות כדי לחיות". על ספות אדומות יושבות שש נשים. המאדאם המבוגרת שכובה על כורסה משלה. אלונה, בת 40 ילידת אוקראינה, עובדת בזנות שלוש שנים וחצי. היא מספרת שניסתה להתאבד לפני ארבעה ימים. "בלעתי 60 כדורים", היא אומרת, "ניסיון התאבדות שיש לי שלי". "לשאלה למה היא עובדת בזנות היא עונה: "אני לא יכולה להיות בבית לבד. כשאני באה לפה אני מרגישה שאני לא לבד, יש לי חברה, ולפעמים אפשר לעשות גם קצת כסף."

"נשים שעובדות בזנות מרגישות מודרות מהחברה. הן חושבות שאם הן יפסיקו לעבוד בזנות הן לא ימצאו את מקומן בעולם הרגיל", מבהירה דה-מסקיטה. "אם אגמל, מה אני אעשה? ממה אתפרנס? זו שאלה המהדהדת אצלן. הן סובלות מביטול עצמי, תחושת אפסיות, דיכאון ושנאה עצמית וחושבות שלא מגיע להן משהו אחר"

נטשה לובשת מכנסיים אדומים הדוקים, עיניה הכחולות נוצצות ממנת הקריסטל שלקחה. החא בת 23. "בפנים בלב אני רוצה להיגמל, אבל אין לי מטרה בחיים אז אני עוד משתמשת", היא אומרת למיכל. "אין לך חלומות?"; "אין לי חלומות. עכשיו הראש שלי לא תפוס בכלום. יש לי עשרה לקוחות ביום. ברור שהגוף כואב ויש רגעים שאת לא יכולה יותר, אבל אני לא מסכימה בלי קונדום למרות שהרבה לקוחות מנסים לפתות אותי בכסף."

למחרת חוזר הצוות לאזור באור יום. האור חושף באכזריות את מה שהלילה מנסה להסתיר - בפניו 1 עומדת בחורה עם מזרק נעוץ בזרועה. מסביבה חמישה גברים, מחכים לתורם. דלת תחנת

הסמים נפתחת: חדר ריק שבמרכזו גז ועליו כלי מתכת. הבחור יוצא מהחדר, נועל ויוצא החוצה לנשום אוויר. דיבורו מגומגם. למטה, כלי הרכב פולטים את הנשים בגלוי. גם תשלום הכסף נעשה בגלוי.

מיכל דופקת על דלת מס' 42. ילדה צעירה פותחת, זרועותיה מדממות, עיניה מעורפלות. "קחי נשמה, הבאתי לך במיוחד שני סנדוויצ'ים וסיגריה". הילדה מחייכת וננעלת בחדר. עיניה של מיכל לוכדות לרגע את איב, שמנסה לשבור קריז. היא מתחילה לבכות ולרעוד ומיכל מחבקת אותה.

למטה, איב נרגעת ומספרת על היום שלה: "התעוררתי בבוקר אצל מישהו שלקח אותי אתמול בלילה אליו. הוא העיר אותי בבוקר בגסות ורצה סקס. נעלבתי והתחלתי לבכות. ברחתי ממנו ומצאתי את עצמי ישנה בשירותים של התחנה המרכזית החדשה. אחר כך התעוררתי והיה כבר שש והייתי יחפה. איבדתי את הנעליים. נכנסתי לבעל חנות והוא אמר שנעליים זה 20 שקל ושאם אני יעשה לו ביד הוא ייתן לי 20 שקל. עשיתי לו ביד והוא רצה יותר, אבל לא נתתי לו. ראית מה זה? היה מגיע לי 50 שקל על מה שעשיתי לו."

מיכל מתבוננת ברגליה היחפות של איב, כשדיאב מתקרבת אליה בריצה. "היה לי חלום הלילה", היא אומרת. "חלמתי שעליתי לשמים ואלוהים ביקש מהמלאכים להביא אותי אליו. אמרתי להם שאני לא מוכנה שהוא יראה אותי. אבל אלוהים התעקש. הוא בא וחיבק אותי ואמר לי? אני אוהב אותך". התחלתי לבכות בחלום, ואמרתי לו: אבל זה לא יכול להיות שאתה אוהב אותי, אני זונה."